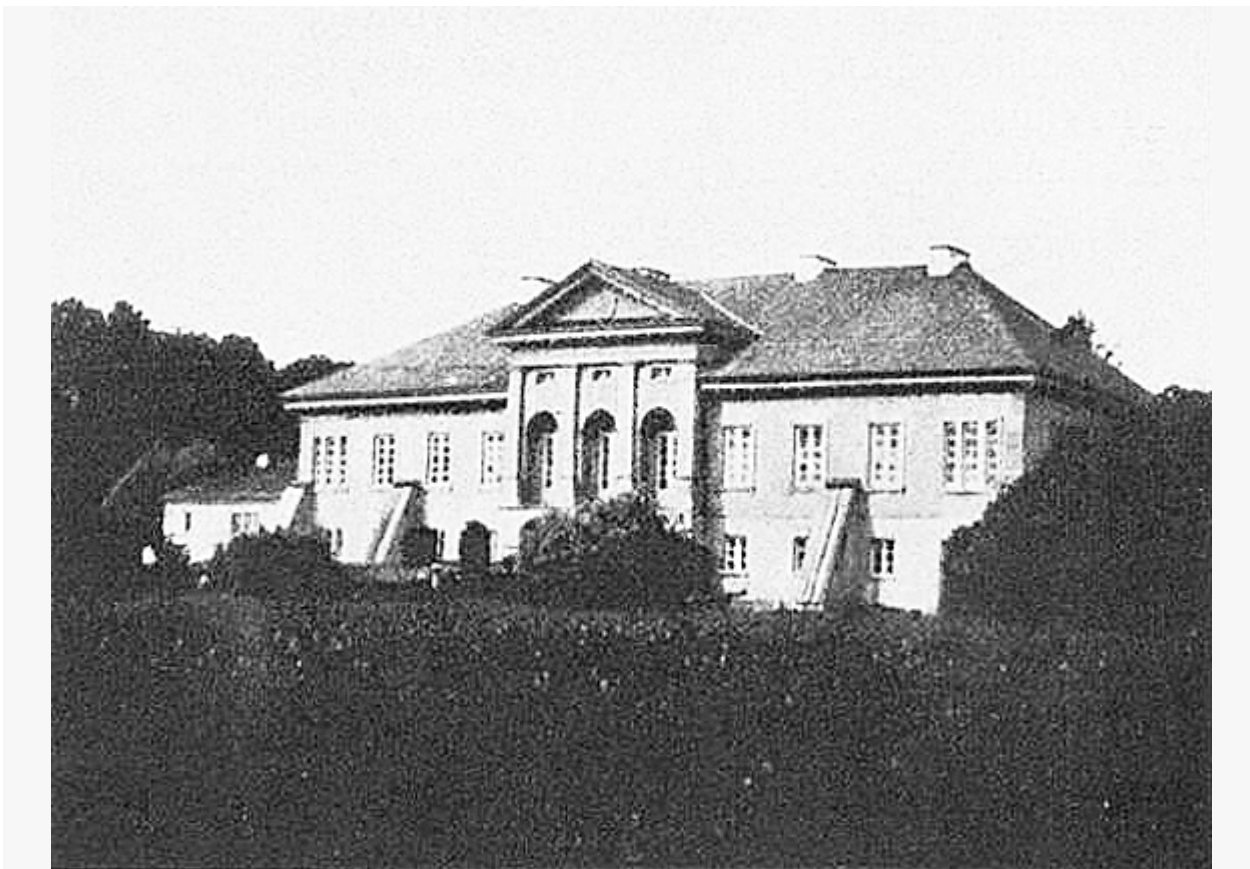

Деревня Савичи: колыбель знаменитого рода

Сёння наша падарожжа ў калыску слаўнага роду Вайніловічаў — вёску Савічы.

Маёнтак Савічы (з 1662 года) належаў роду Вайніловічаў на працягу 250 гадоў. На жаль, сёння не захаваліся ні сам маёнтак, ні Свята-Троіцкая царква. І толькі па малюнках Напалеона Орды, зробленых у другой палове XIX стагоддзя, ды па захаваных здымках 1914 года можна аднавіць былую веліч гэтых зямель.

Палац Вайніловічаў

Усе землі Вайніловічаў займалі пяць тысяч дзесяцін зямлі. Тут разводзілі рыб, была вінакурня, невялікі масласырзавод, дзе ўладальнікі выкарыстоўвалі новыя тэхналогіі. У 1876 годзе старэнькі дом у Савічах быў перабудаваны ў шыкоўны палац з вежамі, мансардамі, тэрасамі. І пачалі з'яўляцца шматлікія госці. У Савічы яны зязджалі па алеі, высаджанай ліпамі, клёнамі, таполямі. Непадалёку былі сажалкі, дзе плавалі гусі і качкі. У парку былі пабудаваны альтанкі для аркестра, насыпаны штучныя выспы, устаноўлены галандскія ветраныя млыны, пракладзены лабірынты і гроты. Нягледзячы на ўсе модныя новаўвядзенні ў сядзібе дом адрозніваўся суровасцю і сціпласцю. У канцы XIX стагоддзя ў доме выявілі слабасць падмурка, з-за чаго ён стаў хіліцца ў бок цэнтральнага фасада. Тады да хаты былі прыбудаваны цагляныя падпоркі, і ў выніку палац набыў абарончы выгляд. Злева да палаца была прыбудавана невялікая афіцына, дзе жылі сядзібныя слугі. Перад палацам знаходзіліся карэтны хлёў і стайня, далей — гаспадарчы двор са спіртзаводам. Да сядзібы вёў выкладзены каменем пад'язны шлях, па абодвух баках якога былі засаджаны пышнымі дэкаратыўнымі кветкамі газоны. Такія ж газоны разбівалі і з адваротнага боку дома.

Кабинет у палацы Вайніловічаў

У маёнтку знаходзілася ўнікальная бібліятэка з пяці тысяч рэдкіх кніг, велізарная карцінная галерэя, сямейны архіў, які збіраўся на працягу 400 гадоў. Тут захоўваўся і архіў князёў Алелькавічаў, першых уладальнікаў маёнтка Савічы. Фатаграфіі, якія дайшлі да нас, дазваляюць пазнаёміцца з кабінетам дзеда Эдварда Вайніловіча. Як бачым, мэбля ў сядзібным доме адрознівалася прыгажосцю і вытанчанасцю, сярод убранства вылучаецца распісаная плітка на падлозе, мармуровыя камяны, ваза XVIII стагоддзя з грушавага дрэва. Мноства прыгожых ікон знаходзілася ў дамавой капліцы. Там жа захоўваліся і чашы для прычашчэння — падарунак першага арцыбіскупа Мінскай каталіцкай дыяцэзіі.

У маёнтку Савічы ў самым парку стаяла Свята-Троіцкая царква (спачатку ўніяцкая, затым праваслаўная) — помнік драўлянага дойдства. Пабудавана яна была ў першай палове XIX стагоддзя пасля 1826 года (гэта год пабудовы новага каменнага палаца). Падчас Вялікадня перазвон дапаўнялі залпы з гармат, якія стаялі ў вялікіх сенцах у палацы. У скляпеннях царквы былі пахаваны многія землеўладальнікі. Вайніловічы наведвалі царкву, займалі там ганаровыя месцы. У савецкі час царква была зачынена і выкарыстоўвалася пад калгасны склад, затым помнік драўлянага дойдства разабралі на дровы. Застаўся толькі падмурак (на тэрыторыі старых могілак).

Свята-Троіцкая царква, в. Савічы

Парк быў адным з лепшых у Мінскай губерніі. Тут расло мноства экзатычных раслін. Былі лабірынты з хвойных дрэў. У альтанках, калі прязджалі госці, ігралі аркестры. На святы званілі званы і грымелі трубы.

У 1904 годзе ў Савічах пабудаваны вінакурны завод, які праз шэсць гадоў быў зачынены, не прынёсшы доўгачаканага прыбытку свайму ўладальніку. Але менавіта руіны спіртзавода дайшлі да нашых дзён і сёння з'яўляюцца адзіным архітэктурным следам савіцкай сядзібы.

У лютым 1918 года маёнтак быў разрабаваны, а культурная спадчына, якую збіралі па драбках, пачынаючы з XVII стагоддзя, і захоўвалі адзінаццаць пакаленняў Вайніловічаў, знішчана.

Сам Эдвард Вайніловіч пасля смерці быў пахаваны ў Польшчы, а не на савіцкім кургане, пра што марыў пры жыцці і пісаў у сваім тэстаменце. У радавым склепе, у кургане недалёка ад палаца, ляжалі ўсе яго продкі. Ніякай капліцы не ставілі, а хавалі па старабеларускім звычаі ў кургане. Там былі пахаваны і бацькі (бацька перанесены

з Цімкавіцкага касцёла), і продкі, перанесеныя з Нясвіжа, і дзеці Сымон і Алена, у памяць пра якіх пабудаваны знакаміты Чырвоны касцёл, які стаў адным з сімвалаў не толькі нашай сталіцы, але і ўсёй Беларусі.

Валянціна ШУРАКОВА,

дырэктар Капыльскага раённага краязнаўчага музея

Р.С. З мэтай папулярызацыі і прапаганды гісторыка-культурнай спадчыны выпускніца ДУА «Гімназія № 75 г. Мінска імя Масленікава П.В.» Настасся Вайтэнка стварае макет «Палац Э. Вайніловіча ў Савічах» (гэта яе дыпломная работа), які яна падарыць Капыльскаму раённаму краязнаўчаму музею ў чэрвені 2016 года.

«СП» <http://www.kopyl.by>